

Joanna SMARŹ*

Instytucja mediacji w postępowaniu administracyjnym

Możliwości alternatywnego rozstrzygania sporów cieszą się coraz większym zainteresowaniem. Potrzeba ich wdrożenia do polskiego systemu prawnego wynika z regulacji Rady Europy, m.in. z zalecenia Komitetu Ministrów Rec (2001)9 z 5 września 2001 r.¹, którego skutkiem było wprowadzenie mediacji do postępowania przez sądami administracyjnymi². Ze względu na marginalne wykorzystywanie tej instytucji w postępowaniu sądownoadministracyjnym od kilku lat formułowano postulaty umożliwienia mediacji na etapie postępowania administracyjnego. Ostatecznie instytucja ta została dodana do postępowania administracyjnego przepisami ustawy z 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw³.

Mediacja i jej cele

Mediacja jest jednym z najstarszych środków rozwiązywania sporów. Mimo to nie doczekała się jednolitej definicji, co może wynikać z faktu, że znajduje ona zastosowanie w różnych gałęziach prawa, gdzie mogłaby być

* Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Katedra Prawa, e-mail: j.smarz@uthrad.pl.

¹ W. Federczyk, *Mediacja w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym*, Warszawa 2013, s. 103.

² J. Harczuk, *Mediacja i mediator przed sądem administracyjnym*, „Monitor Prawniczy” 2006, nr 8.

³ Dz.U. z 2017 r., poz. 935. Przepisy ww. ustawy obowiązują od 1 czerwca 2017 r., ale mediacja może być stosowana w postępowaniach wszczętych przed tą datą. T. Frey, *Relacja urząd-obywatel a standardy dobrej administracji*, Warszawa 2007, s. 173.

różnie postrzegana⁴. Generalnie mediacja uznawana jest za szczególny mechanizm prowadzący do rozwiązania sporu, którego celem jest pogodzenie interesów stron i oczekiwań otoczenia społecznego przy udziale bezstronnego pośrednika – mediatora.

Uzasadnieniem wprowadzenia mediacji do postępowania administracyjnego było zbliżenie administracji do społeczeństwa, zapewnienie „bardziej partnerskiego podejścia administracji do obywateli” oraz umożliwienie partycypacji „społeczeństwa we władztwie administracyjnym”⁵. Cel ten skonkretyzowany został w art. 96a § 3 kodeksu postępowania administracyjnego (dalej: k.p.a.) jako wyjaśnienie i rozważenie okoliczności faktycznych i prawnych sprawy oraz dokonanie ustaleń dotyczących jej załatwienia w granicach obowiązującego prawa, w tym przez wydanie decyzji lub zawarcie ugody⁶.

Mediacje mogą doprowadzić do zawarcia ugody przed mediatorem. Nie jest ona jednak tożsama z ugodą zawartą przed organem administracji publicznej i z jego udziałem. Z tego względu ustalono jej status prawny, nakazując odpowiednie stosowanie do niej przepisów dotyczących ugody zawartej przed organem⁷.

Przedmiot i podmioty mediacji

Przedmiot mediacji należy ustalić, wychodząc od przedmiotu postępowania administracyjnego, którym jest rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej w drodze decyzji⁸. Podstawowymi warunkami zastosowania mediacji są „charakter sprawy” oraz wszczęcie postępowania w sprawie. Pierwszą przesłankę należy wiązać z regulacją norm prawa materialnego budzącą wątpliwości interpretacyjne oraz z normami pozostawionymi uznaniu organu i pojęciami nieokreślonymi. Tam, gdzie zachodzi konieczność ustalenia treści normy prawnej w wyniku procesu wykładni, gdy norma prawna nie nakazuje wyprowadzenia konsekwencji prawnych lub uzależnienia ich wyprowadzenie od spełnienia wartości mieszczących się w pojęciu nieokreślonym, można rozważać zasadność przeprowadzenia media-

⁴ A. Zienkiewicz, *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2007, s. 31–38.

⁵ Por. s. 5 oraz 35–36 uzasadnienia. Z. Kmiecik, *W poszukiwaniu modelu postępowania odpowiadającego naturze administracji publicznej*, „Państwo i Prawo” 2015, nr 11, s. 13; *idem*, *Dylematy reformy prawa o postępowaniu administracyjnym*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 1, s. 7; R. Sura, *Partycypacja społeczna fundamentem dobrej administracji (wybrane aspekty prawno-ak-sjologiczne)*, „Samorząd Terytorialny” 2015, nr 10, s. 12.

⁶ A. Romanko, *Mediacja w sprawach administracyjnych w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, Lublin 2016, s. 194.

⁷ Por. art. 121a k.p.a.

⁸ Z. Kmiecik, *Mediacja i koncepcja w prawie administracyjnym*, Kraków 2004, s. 180.

cji. „Charakter sprawy” powinien mieć sporny wymiar. Jedynie wówczas można bowiem mówić o możliwości pojawienia się sytuacji wskazującej na istnienie przeciwstawnych stanowisk⁹.

Mediacja może mieć istotne znaczenie w przypadku konfliktów rozwiązywanych w ramach postępowania administracyjnego, tj. w sprawach, w których: występuje wielość stron; może być zawarta ugoda; organ ma zamiar wydać decyzję na niekorzyść adresata i może spodziewać się odwołania – wniesiony został środek odwoławczy od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji¹⁰.

Mediacja administracyjna dopuszczalna jest zarówno między stronami postępowania, jak i między stronami a organem administracji publicznej, przed którym toczy się postępowanie. Uczestnikiem postępowania mediacyjnego może być także organ współdziałający w przypadkach, gdy norma prawa materialnego uzależnia sposób załatwienia sprawy od opinii, zgody, uzgodnienia, porozumienia.

Pod względem zakresu podmiotowego uczestników mediacji można sklasyfikować na uczestników materialnoprawnych i procesowych, co wiąże się z reprezentacją określonych interesów. Strona jest uczestnikiem materialnoprawnym mediacji, zaś organ – procesowym, ponieważ nie ma własnego interesu prawnego¹¹.

Mediację przeprowadza wyznaczony mediator, który nie uczestniczy w mediacji w aspekcie ani materialnym, ani procesowym. Nie może być w żadnym z tych aspektów zainteresowany załatwieniem sprawy, dlatego też wyłączona jest dopuszczalność prowadzenia mediacji przez pracownika organu administracji publicznej.

Wszczęcie postępowania mediacyjnego i jego główne zasady

Postępowanie mediacyjne może być inicjowane z urzędu, przez organ prowadzący postępowanie w sprawie, jak i przez stronę postępowania, która może zaproponować mediatora. Jeśli jednak z propozycją mediacji występuje organ, powinien on zawiadomić stronę o możliwości przeprowadzenia mediacji, zwracając się jednocześnie z wnioskiem o wyrażenie zgody na jej przeprowadzenie oraz wybranie mediatora. Zgoda ta może być jednak cofnięta na każdym etapie mediacji przez każdą ze stron. Prowadze-

⁹ R. Stankiewicz, *Nowelizacja kodeksu postępowania administracyjnego (cz. I)*, „Temidum” 2017, nr 2, s. 34.

¹⁰ A. Szpor, *Mediacja w prawie administracyjnym*, [w:] *Mediacje. Teoria i praktyka*, red. E. Gmurzyńska, R. Morek, Warszawa 2014, s. 397.

¹¹ B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Legalis/el. 2017.

nie postępowania mediacyjnego zostało oparte na konsensusie stron postępowania, który musi być jasny i jednoznaczny. Rola organu administracji została ograniczona jedynie do inicjatywy i przekonywania strony o korzyści płynącej z podjęcia mediacji oraz o konsekwencjach co do terminu załatwienia sprawy i kosztów mediacji¹².

Mediacją rządzą zasady, które mają na celu utrwalenie wzorca, zgodnie z którym mediacja ma być prowadzona oraz dzięki którym ma być narzędziem przychylnym stronom. Podstawowe zasady mediacji to: dobrowolność, bezstronność i neutralność, poufność oraz akceptowalność mediatora¹³.

Dobrowolność mediacji rozumiana jest jako brak przymusu z zewnątrz. Przejawia się w prawie stron do podjęcia decyzji o uczestniczeniu w niej, a także w możliwości przerwania jej na każdym etapie bez ponoszenia negatywnych konsekwencji z tego tytułu. Udział w mediacji ma być wyłącznie wynikiem woli stron¹⁴. Uczestnik mediacji ma prawo odmówić jej podpisania, nie będąc związanym wcześniejszymi ustaleniami. Istnieje więc ryzyko, że strony mogą nadużywać tej dobrowolności w celu przedłużania postępowania¹⁵.

Kolejne zasady mediacji to bezstronność i neutralność, które odnoszą się do mediatora¹⁶. Bezstronność oznacza, że strony mediacji mają równe prawa i powinny być traktowane jednakowo, a neutralność, że mediator nie może sugerować ani narzucać stronom własnych propozycji rozwiązań sporu. Porozumienie powinno być wypracowywane przez strony¹⁷. W celu zapewnienia spełnienia tych warunków z przepisów k.p.a. wynika nakaz pełnienia roli mediatora przez pracownika organu administracji, przed którym toczy się postępowanie. Okoliczności wzbudzające wątpliwości co do bezstronności mediatora stanowią podstawę do jego wyłączenia, zgodnie z art. 24 § 1 k.p.a. Wystąpienie innych okoliczności mediator zobowiązany jest niezwłocznie ujawnić.

Zasada poufności wyraża się w założeniu, że mediacja nie jest jawna. Mediator, uczestnicy mediacji i inne osoby biorące w niej udział zobowiązani są zachować w tajemnicy wszelkie fakty, o których dowiedzieli się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że jej uczestnicy postanowią

¹² Por. art. 13 § 1 i 2, art. 96b § 1 i 4.

¹³ *Czy tylko sąd rozstrzygnie w sporze? Mediacja i sądownictwo polubowne. Informator o alternatywnych sposobach rozwiązywania sporów*, red. A. Rękas, Warszawa 2010, s. 15.

¹⁴ A. Korybski, M. Myślińska, *Śluszość postępowania mediacyjnego (w świetle teorii dyskursu)*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2011, nr 15, s. 64; R. Morek, *Mediacja i arbitraż. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 40.

¹⁵ P. Waszkiewicz, *Zasady mediacji*, [w:] *Mediacje. Teoria...*, s. 94.

¹⁶ A. Dragon, *Mediacja jako alternatywna metoda rozwiązywania sporów – przypadek czy konieczność*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 1, s. 10.

¹⁷ A. Benedikt, *Negocjacje i mediacje w administracji*, Wrocław 2006, s. 39.

inaczej. Zaś propozycje ugodowe, ujawnione informacje lub złożone w toku mediacji oświadczenia nie mogą być wykorzystywane po jej zakończeniu, z wyjątkiem ustaleń zawartych w protokole z przebiegu mediacji. W tym względzie istotne znaczenie ma zmiana przepisu art. 83 k.p.a. polegająca na dodaniu § 4 przewidującego zakaz przesłuchiwania mediatora w charakterze świadka co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że uczestnicy mediacji zwolnią go z obowiązku zachowania tajemnicy mediacji. Akceptowalność zaś oznacza, że strony muszą akceptować osobę mediatora i jego pomoc w dochodzeniu do porozumienia.

Przebieg mediacji

Mediacja nie ma sformalizowanego przebiegu. Z przepisów k.p.a. wynikają jednak jej pewne elementy. Pierwszym jest ocena organu w zakresie możliwości prowadzenia mediacji i wyrażenie przez strony zgody na jej prowadzenie. Następnie organ zobowiązany jest wydać postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji, które powinno wskazywać mediatora.

Dokonując wyboru mediatora, należy kierować się przedmiotem rozpoznawanej sprawy oraz jego przygotowaniem w tym zakresie. Wymogi, jakie musi spełnić mediator, można podzielić na formalne (osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych) oraz materialne (uzyskanie wpisu na listę stałych mediatorów lub wykazu instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego, prowadzonych przez prezesa sądu okręgowego¹⁸ lub na listę prowadzoną przez organizację pozarządową lub uczelnię, o której informację przekazano prezesowi sądu okręgowego).

W przypadku gdy uczestnikami mediacji są wyłącznie strony, mediator nie musi spełniać wymogu materialnego, jednak gdy uczestnikiem mediacji jest organ prowadzący postępowanie w sprawie, mediatorem może być wyłącznie osoba wpisana na listę stałych mediatorów. Mediator prowadzi mediację, dążąc do polubownego rozwiązania sporu przez wspieranie uczestników w formułowaniu przez nich propozycji ugodowych. Uczestnicy mediacji nie są jednak tymi sugestiami związani¹⁹.

Skierowanie sprawy do mediacji skutkuje odroczeniem rozpatrzenia sprawy na okres do dwóch miesięcy, z możliwością przedłużenia tego terminu o miesiąc. Bezskuteczny upływ tego terminu obliguje organ do wydania postanowienia o zakończeniu mediacji i do załatwienia sprawy.

¹⁸ Por. art. 96f § 1 k.p.a. Lista stałych mediatorów jest prowadzona przez prezesa sądu okręgowego na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20 stycznia 2016 r. w sprawie prowadzenia listy stałych mediatorów, Dz.U. z 2016 r., poz. 122.

¹⁹ M. Tabernaacka, *Negocjacje i mediacje w sferze publicznej*, Warszawa 2009, s. 32 i n.

Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia²⁰.

Wątpliwości w zakresie mediacji w k.p.a.

Prawo administracyjne jest gałęzią prawa, w której możliwość wykorzystania mediacji budzi wątpliwości²¹, a podstawowa wynika z charakteru postępowania administracyjnego. W postępowaniu tym organ nadal ma kompetencje do władczego i jednostronnego ustalenia pozycji prawnej strony postępowania (władztwo administracyjne). Wprowadzenie więc niezależnego pośrednika, który miałby pomagać stronie i organowi administracji w osiągnięciu kompromisu, kłóci się z dotychczasową konstrukcją tego postępowania. Charakterystyczny dla tego postępowania brak równorzędnej pozycji organu i podmiotów administrowanych utrudni z pewnością konsensualne załatwienie sprawy²². Nie oznacza to jednak, iż w trakcie postępowania nie może być miejsca na uzgodnienia²³. Wydaje się więc, że warunkiem ograniczającym możliwości szerszego zastosowania mediacji nie jest samo władztwo administracyjne, aczkolwiek ograniczenie tego władztwa następuje w zakresie treści rozstrzygnięcia. Jeżeli bowiem w wyniku mediacji zostaną dokonane ustalenia dotyczące załatwienia sprawy w granicach obowiązującego prawa, organ załatwia sprawę zgodnie z tymi ustaleniami.

Charakter postępowania administracyjnego w dużej mierze wynika z jego zasad ogólnych, które ze względu na swoją rangę i treść wpływają na całość tego postępowania. Zasady te mają też wpływ na możliwość stosowania mediacji. Szczególne znaczenie w tym zakresie ma zasada praworządności, która nie pozostawia zbyt dużo miejsca na uzgodnienia organu i stron po-

²⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 9 stycznia 2015 r., I OSK 2382/13, Legalis nr 1310402.

²¹ Krytycznie wypowiedział się np. T. Woś, *Dwuinstancyjne sądownictwo administracyjne a konstytucyjne prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki*, „Państwo i Prawo” 2003, nr 8, s. 27–30; *idem*, [w:] T. Woś, H. Knysiak-Molczyk, M. Romańska, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 533. Do zwolenników mediacji należą: Z. Kmieciak, *Mediacja i concyliacja...*, s. 55 i n., 173; *idem*, *Mediacja w polskim prawie administracyjnym*, [w:] *Mediacja w sprawach administracyjnych*, red. H. Machińska, Warszawa 2007, s. 41; J.P. Tarno, *Postępowanie sądownoadministracyjne. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 173; A. Drelichowska, *Model mediacji w postępowaniu sądownoadministracyjnym*, „Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2, s. 53.

²² K. Sieniawska, *Szersze uprawnienia strony skutkują większym nakładem pracy dla administracji i potrzebami jej kadrowego wzmocnienia – rozmowa z prof. dr. hab. Markiem Wierzbowskim*, „Casus” 2017, nr 84, s. 4.

²³ W. Federczyk, *Władczy charakter administracji publicznej jako przeszkoda w mediacji z jej udziałem*, [w:] *Mediacje ponad podziałami*, red. M. Tabernacka, Wrocław 2013, s. 50.

stępowania²⁴. Dodatkowo, w świetle zasady prawdy obiektywnej, organ nie ma możliwości odstąpienia od badania stanu faktycznego²⁵, co uniemożliwia podejmowanie jakichkolwiek ustaleń w kwestii okoliczności sprawy, które nie mają odzwierciedlenia w rzeczywistości. Należy jednak przyjąć, że zasada ta może być realizowana w ramach postępowania mediacyjnego.

Ważna jest też zasada uwzględnienia interesu społecznego i słusznego interesu obywateli w toku postępowania administracyjnego. Znajdzie ona zastosowanie wyłącznie w sytuacji, w której przepisy przewidują upoważnienie do uznania administracyjnego. Natomiast jeżeli norma prawa w sposób jednoznaczny determinuje rozstrzygnięcie sprawy, nie ma miejsca na wyważanie interesów²⁶.

Inną zasadą mającą wpływ na stosowanie mediacji jest zasada zaufania uczestników postępowania do władzy publicznej. Związana jest ona m.in. z zasadą równego traktowania podmiotów znajdujących się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej. Prowadzenie mediacji z pewnością przyczyni się do realizacji tej zasady w praktyce. Współkształtowanie rozstrzygnięć administracyjnych przez stronę, oczywiście w granicach prawa, jest zjawiskiem pozytywnym, a związku z tym pożądanym. Podobnie niezwykle istotna dla możliwości stosowania mediacji jest zasada czynnego udziału stron w postępowaniu. Odpowiednie wykorzystanie tej zasady może służyć podejmowaniu w trakcie postępowania dialogu organu z podmiotami postępowania, mediacja zaś pozwoli stronom na współpracę.

Przychylna mediacji będzie z pewnością zasada przekonywania. Jej prawidłowe stosowanie związane jest z dobrowolnym wykonywaniem decyzji przez stronę, a także z zapobieganiem powstawaniu sporów. Stosowanie jej jest szczególnie ważne w sferze władczego działania administracji²⁷.

Ostatnia zasada mająca wpływ na stosowanie mediacji to zasada ugodowego załatwiania spraw, która dotyczy jednak wyłącznie porozumień między stronami postępowania, a nie między stronami a organem.

²⁴ D. Rejowski, *Zastosowanie mediacji w prawie administracyjnym*, [w:] *Mediacja – nowa przestrzeń zarządzania konfliktem wyzwania, strategie, rozwiązania*, red. S. Morgała, E. Stopyra, Warszawa 2014, s. 158.

²⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 14 maja 1985 r., SA/Wr 198/85, orzeczenia.nsa.gov.pl; P. Sukienniczak, *Błędy organów administracji publicznej w stosowaniu zasady prawdy obiektywnej w świetle orzecznictwa NSA*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2008, nr 2, s. 20.

²⁶ Inaczej: J. Borkowski, [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 9: *Prawo procesowe administracyjne*, red. R. Hausner, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2010, s. 151; M. Wyrzykowski, *Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986, s. 134.

²⁷ A. Wiktorowska, *Zasada przekonywania w Kodeksie postępowania administracyjnego*, [w:] *Współczesne zagadnienia prawa i procedury administracyjnej. Księga jubileuszowa dedykowana prof. zw. dr hab. Jackowi M. Langowi*, red. M. Wierzbowski, J. Jagielski, A. Wiktorowska, W. Stefańska, Warszawa 2009, s. 369.

Analiza powyższych zasad, w połączeniu z charakterem postępowania administracyjnego, wykazuje, że mogą one z jednej strony powodować trudności w stosowaniu w jego ramach mediacji, z drugiej zaś – mogą ułatwić prowadzenie mediacji, zapewniając realizację jej głównych założeń²⁸.

Podsumowanie

Postępowanie mediacyjne niesie ze sobą wiele niekwestionowanych korzyści dla administracji²⁹, ale budzi też szereg wątpliwości. Niewątpliwie problemem jest otwarcie się na nowe rozwiązania i zwiększenie komunikacji organu ze stroną postępowania przy udziale mediatora. Może się to okazać trudne, ponieważ dotychczas obowiązywały już podstawy do prowadzenia działań o charakterze mediacji, na podstawie przepisów o ugodzie, ale nie były one stosowane, co świadczy o sceptycznym podejściu do tego typu rozwiązań. Zatem oprócz przepisów istotna byłaby również zmiana mentalności nie tylko urzędników, ale także stron postępowania.

Pomimo przedstawionych wątpliwości włączenie instytucji mediacji do działania administracji publicznej ma szansę przyczynić się do budowy społeczeństwa obywatelskiego, cechującego się zaufaniem jego członków do siebie nawzajem oraz do administracji. Osiągnięcie tych celów z pewnością nie będzie proste z uwagi na charakterystyczny dla naszych obywateli niski poziom zaufania społecznego, który może się okazać barierą w rozwoju mediacji w praktyce administracyjnej³⁰.

Bibliografia

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20 stycznia 2016 r. w sprawie prowadzenia listy stałych mediatorów, Dz.U. z 2016 r., poz. 122.

Ustawa z 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2017 r., poz. 935.

Orzeczenia

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 14 maja 1985 r., SA/Wr 198/85, orzeczenia.nsa.gov.pl.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 9 stycznia 2015 r., I OSK 2382/13, Legalis nr 1310402.

²⁸ D. Wiśniewska-Cazals, *Mediacja w sprawach administracyjnych. Standardy europejskie*, [w:] *Mediacja w sprawach...*, s. 16.

²⁹ M. Lis, *Potrzeba mediacji jako zabezpieczenia dla uzyskania równowagi dla stron w postępowaniu przed organami władz publicznych*, „Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2, s. 22.

³⁰ J. Żołądź, *Barriere rozwoju mediacji w sferze administracji publicznej w Polsce. Refleksje teoretyczno-praktyczne*, „Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2, s. 66.

Opracowania

- Adamiak B., Borkowski J., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Legalis/el. 2017.
- Benedikt A., *Negocjacje i mediacje w administracji*, Wrocław 2006.
- Borkowski J., [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 9: *Prawo procesowe administracyjne*, red. R. Hausner, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2010.
- Czy tylko sąd rozstrzygnie w sporze? Mediacja i sądownictwo polubowne. Informator o alternatywnych sposobach rozwiązywania sporów*, red. A. Rękas, Warszawa 2010.
- Dragon A., *Mediacja jako alternatywna metoda rozwiązywania sporów – przypadek czy konieczność*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 1.
- Drelichowska A., *Model mediacji w postępowaniu sądownoadministracyjnym*, „Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2.
- Federczyk W., *Mediacja w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym*, Warszawa 2013.
- Federczyk W., *Władczy charakter administracji publicznej jako przeszkoda w mediacji z jej udziałem*, [w:] *Mediacje ponad podziałami*, red. M. Tabernacka, Wrocław 2013.
- Frey T., *Relacja urząd–obywatel a standardy dobrej administracji*, Warszawa 2007.
- Harczuk J., *Mediacja i mediator przed sądem administracyjnym*, „Monitor Prawniczy” 2006, nr 8.
- Kmieciak Z., *Dylematy reformy prawa o postępowaniu administracyjnym*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 1.
- Kmieciak Z., *Mediacja i concyliacja w prawie administracyjnym*, Kraków 2004.
- Kmieciak Z., *Mediacja w polskim prawie administracyjnym*, [w:] *Mediacja w sprawach administracyjnych*, red. H. Machińska, Warszawa 2007.
- Kmieciak Z., *W poszukiwaniu modelu postępowania odpowiadającego naturze administracji publicznej*, „Państwo i Prawo” 2015, nr 11.
- Korybski A., Myślińska M., *Słuszność postępowania mediacyjnego (w świetle teorii dyskursu)*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2011, nr 15.
- Lis M., *Potrzeba mediacji jako zabezpieczenia dla uzyskania równowagi dla stron w postępowaniu przed organami władz publicznych*, „Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2.
- Morek R., *Mediacja i arbitraż. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Rejowski D., *Zastosowanie mediacji w prawie administracyjnym*, [w:] *Mediacja – nowa przestrzeń zarządzania konfliktem wyzwania, strategie, rozwiązania*, red. S. Morgała, E. Stopyra, Warszawa 2014.
- Romanko A., *Mediacja w sprawach administracyjnych w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, Lublin 2016.
- Sieniawska K., *Szersze uprawnienia strony skutkują większym nakładem pracy dla administracji i potrzebami jej kadrowego wzmocnienia – rozmowa z prof. dr. hab. Markiem Wierzbowskim*, „Casus” 2017, nr 84.
- Stankiewicz R., *Nowelizacja kodeksu postępowania administracyjnego (cz. I)*, „Temidum” 2017, nr 2.
- Sukienniczak P., *Błędy organów administracji publicznej w stosowaniu zasady prawdy obiektywnej w świetle orzecznictwa NSA*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2008, nr 2.
- Sura R., *Partycypacja społeczna fundamentem dobrej administracji (wybrane aspekty prawno-aksjologiczne)*, „Samorząd Terytorialny” 2015, nr 10.
- Szpor A., *Mediacja w prawie administracyjnym*, [w:] *Mediacje. Teoria i praktyka*, red. E. Gmuryńska, R. Morek, Warszawa 2014.
- Tabernacka M., *Negocjacje i mediacje w sferze publicznej*, Warszawa 2009.
- Tarno J.P., *Postępowanie sądownoadministracyjne. Komentarz*, Warszawa 2004.

- Waszkiewicz P., *Zasady mediacji*, [w:] *Mediacje. Teoria i praktyka*, red. E. Gmurzyńska, R. Morek, Warszawa 2014.
- Wiktorowska A., *Zasada przekonywania w Kodeksie postępowania administracyjnego*, [w:] *Współczesne zagadnienia prawa i procedury administracyjnej. Księga jubileuszowa dedykowana prof. zw. dr hab. Jackowi M. Langowi*, red. M. Wierzbowski, J. Jagielski, A. Wiktorowska, W. Stefańska, Warszawa 2009.
- Wiśniewska-Cazals D., *Mediacja w sprawach administracyjnych. Standardy europejskie*, [w:] *Mediacja w sprawach administracyjnych*, red. H. Machińska, Warszawa 2007.
- Woś T., *Dwuinstancyjne sądownictwo administracyjne a konstytucyjne prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki*, „Państwo i Prawo” 2003, nr 8.
- Woś T., Knysiak-Molczyk H., Romańska M., *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Wyrzykowski M., *Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986.
- Zienkiewicz A., *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2007.
- Żołądź J., *Bariera rozwoju mediacji w sferze administracji publicznej w Polsce. Refleksje teoretyczno-praktyczne*, „Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2.

THE INSTITUTION OF MEDIATION IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS

Abstract: Mediation is a new institution in administrative proceedings aims to provide a partnership approach of the administration to citizens and to enable which participation of the public in administrative governance. However, the introduction of mediation into administrative proceedings raises doubts as to its practical applicability, especially given the current reluctance of administration to the binding provisions of the agreement in view of the fact that mediation proceedings bring many unquestionable benefits also to the administration, there is a hope that it will adapt better than in judicial-administrative proceedings, where it is not applied.

Keywords: MEDIATION, CODE OF CONDUCT, ADMINISTRATIVE PROCEDURE, MEDIATOR